

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

טעם מצוה פרשת חקת | עמ' ב
טומאת מת

טעם פרה | עמ' ה
החוש המלכותי - "זה ישפיל וזה ירים"

אגה"ק יב וליקוטי לוי יצחק ד"ה הארה רבה | עמ' ח
שבת קדש פרשת כי תצא, אור ליי"א אלול ע"ז - כפר חב"ד

בר מצוה שלום-דובער שי' בלוך | עמ' טז
מוצש"ק כי תצא אור ליי"ב אלול ע"ז - כפר חב"ד

- מהדורת השלמות -
יוצא לאור לקראת שבת
פרשת חקת תשע"ח

לקבלת השיעורים: itiel@pnimi.org.il
לקבלת מסרי הוואצאפ: 0507951105

טעם מצוה פרשת חקת

טומאת מת

הזה המלא קליפות (לפני בירורו), כיון שבנגלה אין בו דבקות בה' – בהיותו עולם, לשון העולם הבורא מהנברא, אין בו דבקות בתודעת הנבראים, ומי שאינו דבוק בה' אינו חי. הכלי הוא גוף האדם, ומה שבתוך הכלי הוא הנשמה.

ישנם שני סוגי כלים המצילים:

א. כלי שאינו מקבל טומאה, דהיינו אדם שעיקר עבודתו מצד הנשמה, "עובדי ה' בנשמתם" (בלשון אדמו"ר האמצעי), והגוף אינו מגביל את אור הנשמה.

ב. כלי חרס שנעשה מעפר, "וענינו בעבודה הוא ענין הביטול (ואנכי עפר ואפר)", ונפשי כעפר לכל תהיה', שהגוף אין לו מציאות (בפני עצמו), אלא הוא בטל בתכלית להנשמה, באופן שקדושת הנשמה חודרת תוך כל פרטי הגוף ובמילא אין נתינת מקום לאיזה ענין של טומאה, היפך החיים והקדושה של הנשמה".

אלא שבשני האופנים צריך שיהיה סגור היטב, "צמיד פתיל עליו", דהיינו שהאדם שקוע כולו בעבודה זו ללא 'חלון' לאויר העולם הזה.

"זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים. וכל פלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא". ומבואר בהלכה שישנם שני סוגי כלים שמצילים מה שבתוכם מטומאת אהל כשהם מוקפים צמיד פתיל: כלי חרס (אע"פ שבעצמו מקבל טומאה, אך רק מתוכו ולא מגבו) ושאר כלים שאינם מקבלים טומאה (כמו כלי אבנים), אלא שכלי חרס מציל רק אם הוא עצמו טהור (דהיינו שלא נטמא דרך פתחו). מדאורייתא, כלים אלו מצילים כל מה שבתוכם, אבל חכמים גזרו על כלי חרס שאינו מציל כלי שטף או בגדים שבתוכם, אלא רק אוכלים ומשקים וכלי חרס.³

ביאור הרבי בדרך העבודה

ומבאר הרבי הלכות אלו בפנימיות: חיים היינו דבקות באלוקות (כמאמר הכתוב "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם היום") וממילא מות הוא העדר הדבקות. אהל המת הוא כללות עולם

¹ במדבר יט, יד-טו.

² רמב"ם הלכות טומאת מת פכ"א ה"א.

³ שם פכ"ג ה"א.

¹ לקוטי שיחות חל"ח (עמ' 72 ואל"ך).

² דברים ד, ד.

¹ **אהל המת** עולה 481 (ר"ת "פרה אדמה תמימה", מספר השראה ה-16, רמז להשראה – השלילית – שיוצר האהל, כדלקמן בפנים), בגימטריא **טבעת** – חשש הטומאה הראשון באהל המת (טבע-העולם המטביע-מעלים את האלקות) הוא על הטבעת, רמז לכך שיש לדאוג שטבעת הנישואין לא תטמא, שהנישואין ישארו טהורים וקדושים.

אהל המת הוא 13 כפול 37, וכשמצרפים אליו **עולם**

הזה (163) מקבלים כפולה של 7 ו-23 (משולש 7 כפול 23). אם כן, מופיעים כאן שני זוגות המספרים החשובים

ביותר – 7-13-23.

¹ בראשית יח, כז.

² תפלת "אלהי נצור" (ברכות יז, א).

³ לשון הרבי בשיחה (סעיף ג).

¹ "**צמיד פתיל עליו**" (לו הכח לשמור מטומאת העולם הזה) עולה 780, "**פרה** [אדמה] **תמימה**", **ל** פעמים **הוי'**, שהוא גם משולש "**הוי' אחד**" (**טל**), סוד "טל תהיה" הרמזו בפרה אדומה המטהרת מטומאת מת). יש בביטוי 3

הארה-השראה שלילית; טהרה היא לשון אור, א אחד מי"ג הלשונות של אור הוא טהר; וטומאה היא עמעות האור.

גם בנוגע לכלי: הרי כלי הוא בן-זוג של אור ('אורות וכלים' בפנימיות התורה), כאשר הכלי מצד עצמו הוא חשוך. ורמז: **כלי חרס = חשך** (בתורה כתוב חרש, אבל בלשון חז"ל חרס) – כמו 'הצד האפל' של האישיות. אם כן, כלי חרס, הגוף החשוך, נמצא בתוך העולם הזה החשוך, "ארץ חשך וצלמות", כמו אהל המת. כאמור, יש בעולם הזה מעין אור – אהל לשון אור – אלא שזהו אור מתעה ולא מבורר. הנטיה של הגוף, כלי החרס, היא להמשך אחר האור הזה, ותפקיד הנשמה לשמור על הגוף ולהקפיד על טהרה "כעצם השמים לטהר".

אכן, הרבי מדגיש שתפקידנו לברר את עולם הקליפות, להפוך אותו לקדושה. אלא שהדבר יתכן רק כאשר נשמרים מהטומאה, בתוך "צמיד פתיל" של טהרה. בסוף, דווקא בתוך העולם הזה – הטמא בתחילה – מתגלה עצמות ה' (**טמא = שער ה-ג**, העצם שמעל הגילויים). דוקא כאשר נמצאים בגוף, כלי חרס (עם הצד האפל שבו), בעבודה של חיים-דבקות בה' בתוך העולם הזה (החשוך), זהו החידוש הגדול – "השכן אתם בתוך טמאתם".

שני הסוגים הם על דרך משה רבינו ואליהו הנביא, שענינם בטול וזכך: משה הוא עובד ה' בנשמתו, מתוך בטול ("ונחננו מה") ואין לו 'ענין' עם הגוף. הדבר מתבטא בכך שמשה נולד לאחר הריון הכי קצר (שבעה חודשים מקוטעים), גופו נקי לגמרי ולא מסתיר על הנשמה. אבל אליהו נולד לאחר י"ב חודשי הריון, ועבודתו היא לזכך את הגוף בתכלית, עד שגם גופו התעלה באש השמימה והוא נהפך למלאך.

אור-דבקות-חיים

הרבי מסביר שחיים היינו דבקות בה'. זו כוונה יפה ל"אחד" – חיים דבקות, "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם היום". לפי זה, ה-א היא אור, "אור החיים", "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור". תחילה יש 'אור-אין-סוף ומהאור באים חיים, כמו בצמחים שהאור הופך להיות חיים (פוטוסינתזה). לעתיד לבוא נקבל חיים מהאור, [העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה... אלא] צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה", לא צריכים לאכול כי אור ה' הופך למזון (כדוגמת המן שירד לישראל, אלא שהמן הפך למשהו גשמי ולעתיד לבוא האור הופך ישירות לחיים). מהחיים מגיעים לדבקות, במודעות מורגשת (לעומת עצם החיים, שאין בהם עדיין מודעות).

המושגים אהל, טומאה וטהרה קשורים לאור: אהל לשון "יהל אור", אלא שאהל המת היינו

ז

ט

^א תהלים נו, יד. איוב לג, ל.

^ב תהלים לו, י.

^ג ברכות יז, א.

^ד עפ"י איוב מא, י. וראה רש"י לאיוב כה, ה.

^ה ראה הנרות הללו מאמר "שמונה לשונות יפי".

^ו תהלים קז, י.

^ז שמות כד, י.

^ח ויקרא טז, טז.

מילים ו-12 אותיות, שני מספרים ש-780 מתחלק אליהם, כך שיש ערך ממוצע לכל מלה ולכל אות – ממוצע כל מלה הוא 260 וממוצע כל אות הוא **א-דני** (שם המלכות). "צמיד פתיל עליו" שומר מטומאת נחש-**צפע** שהטיל את זוהמתו וגרם לטומאת הפך החיים (למרבה הפלא, גם **צפע** מתחלק הן ב-3 והן ב-12 – ג"פ פ, האות האמצעית, ויב"פ כ, ודוק).

^א ראה הערה 28 בשיחה וש"נ.

^ב שמות טז, ז-ח.

עצבות שלילית ועצבות חיובית

כלי חרס מקבלים טומאה אבל נטהרים רק בשבירה, "שבירתן היא טהרתן", לעומת כלי שטף (כמו כלי מתכות) נטהרים בטבילה. עיקר מציאות האדם הוא כלי חרס (מצד גופו כנ"ל), ועליו לדעת ששבירתו היא טהרתו, לשבור את גאות האדם ולהיות "כחרס הנשבר" – "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה", כמו שאומר הבעש"ט שלפני שטובלים במקוה יש לכוון לשבור את הגאווה, ואם לאו הוא כ"טובל ושרץ בידו".

בפשטות, טומאת מת היא עצבות. העולם הזה מלא קליפות וטומאה, היינו שהוא מלא עצבות. אנשים מנסים 'לעשות חיים' – וזה עצמו סימן שהעולם הוא עצוב, ומנסים להחיות אותו בחיים מדומים. האדם צריך להשמר (כשהוא מוקף צמיד פתיל) לא להטמא מהמות-העצבות של העולם הזה, אלא להיות מחובר לחיים האמתיים שהם רק בדבקות בה' (כנ"ל בדבר הרבי).

אמנם "אדם כי ימות באהל" – "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה". מה פירוש להמית את עצמו? הרי לכאורה המות-העצבות הוא מקור הטומאה ויש להרחיקו בתכלית! אפשר לפרש כמבואר בתניא שיש טיפת עצבות חיובית (עליה נאמר "בכל עצב יהיה מותר") כאשר אדם עושה חשבון נפש (בזמן המיוחד לכך) ומכיר במצבו המרוחק מה', ומיד

הוא הופך את העצבות הזו גופא ל"תשמיעני ששון ושמחה".

יותר לעומק: טיפת המות היא "לבו דואג בקרבו" – תמצית של מרה שהורה בפנימיות הלב, שפלות בתחושת הריחוק'מה'. "פרה אדמה תמימה" רמז ל"תורת ה' תמימה משיבת נפש... פקודי ה' ישרים משמחי לב" – השלב הראשון הוא ההכרה עד כמה תורת ה' תמימה, כמה שאני מנסה להשיג היא נותרת תמימה ושלימה כאילו לא חסרתי ממנה דבר, לא התחלתי להבין (כמו שפירש הבעל שם טוב) – כמה שאני מתקרב אני רואה שעדיין הנני רחוק, ואדרבה חש יותר ויותר רחוק ("כולא קמיה כלא חשיב" – וכמה שיותר "קמיה" כך יותר מודע לכך ש"כלא חשיב"). זו תחושת השפלות בנפש, שאליבא דאמת איננה עצבות (טומאת מות) אלא מלאה חיות וחשק עצום להתקרב יותר. שפלות זו היא המצע בנפש שבו מתקבלים רזי תורה, "אין מוסרים רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו", ואז מגיעה השמחה (בפסוק הבא) "פקודי ה' ישרים משמחי לב".

עומק דאגת הלב הוא 'מדוע משיח עוד לא בא?', והוא מתחבר ישירות לדאגה על כך שלא זכיתי להשיג את התורה לאמתתה – משיח יגלה "תורה חדשה", וכל זמן שהגאולה לא באה גם המשיח הפרטי שלי לא בא. רזי התורה למי שמודאג מקשיי הגלות ומצער העולם הם סודות "נורא עליה על בני אדם" – "אין מיתה בלא חטא ואין

^א כלים פ"ב מ"א. ^ב

^ב תהלים נא, יט. ^ב

^ג כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) אות ב: "הגוף [הנגוף] הוא כלי חרס ואין לו טהרה במקוה, כי כלי חרס שבירתן זהו טהרתן. והענין הוא שקודם כניסתו למקוה צריך לשבור לבו בקרבו, ומקבל עליו עול מלכות שמים..."

^ד רמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ג.

^ה ברכות סג, ב.

^ו פל"א.

^ז משלי יד, כג.

^ח תהלים נא, י.

^ט חגיגה יג, א.

^י כמבואר בקונטרס ההתפעלות לאדמו"ר האמצעי.

^{יא} תהלים יט, ח-ט.

^{יב} כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות אות נט.

^{יג} זהר ח"א יא, ב.

^{יד} תניא אגה"ק ב.

^{יה} ראה לב לדעת, "פרק בעבודת ה'" ביאור א.

^{יו} ויקרא רבה יג, ג (עפ"י ישעיה נא, ד).

^{יא} תהלים סו, ה. תנחומא וישב ד.

יסורים בלא עון", אך מדוע יש חטא בעולם? רוזי התורה מגלים כי הכל בהשגחה אלקית (וממילא, בעומק, שיהודי לא חטא מעולם).

טעם פרה

החוש המלכותי - "זה ישפיל וזה ירים"

התעלומה הבלתי-מושגת של מצות פרה אדומה היא נשיאת ההפכים של אפרה, אשר מטהר טמאים ומטמא טהורים. תכונה זו של אפר הפרה מזכירה את החוש הפנימי של מלך ישראל, המתדמה לבוראו ומקיים בעצמו את הפסוק "כי אלהים שפט זה ישפיל וזה ירים", "מלך... משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עד מרום". פנימיותו של המלך דקדושה כולה שפלות (כמאמר דוד מלך ישראל "והייתי שפל בעיני") ובחיצוניותו יש התנשאות למלוך על עם (ועל שמה הוא מכונה "נשיא"). בשל כך רגיש המלך לנקודת השפלות הפנימית שבזולתו (בבחינת "מצא מין את מינו וניעור"), כמו גם להתנשאות

"אמר לו הקב"ה למשה – לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחר חקה". ה"אחר" המפורסם ביותר, שלא זכה ל"טעם פרה", הוא שלמה המלך – "אמר שלמה על כל אלה עמדתי ופרשה של פרה אדומה חקרתי ושאלתי ופשפשתי, 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני'". משה רבינו הוא המלך הראשון של עם ישראל – "ויהי בישרון מלך" – וכנראה יש קשר פנימי בין "טעם פרה" לסוד המלכות. כך, רצונו של שלמה המלך להבין את "טעם פרה" היה בעצם לקבוע ולהנציח את מלכותו (ומכיוון שלא צלח בידו, גם מלכותו הלכה והתדרדרה).

^א ראה יומא יד, א. **מטהר טמאים ומטמא טהורים = "זה ישפיל וזה ירים":**

^ב ראה מלכות ישראל ח"ב במאמרים "תקון מדות המלך" (פ"ו), "שום תשים עליך מלך" (פ"ג) ו"ענן המלכות" (פ"א).

^ג תהלים עה, ח. **"זה ישפיל וזה ירים" = 720 = משה-שלמה = ה"פ זה ברבוע! 720 = ח פעמים מלך – את ז מלכין קדמאין ה' השפיל ואת הדר, המלך השמיני, הוא הרים. הערך הממוצע של ה אותיות "ישפיל" הוא אלהים ("כי אלהים שפט זה ישפיל") והערך הממוצע של ד אותיות "ירים" הוא א-דני – אלהים, מדת הדין, משפיל, וא-דני, מדת המלכות, מרים.**

^ד נוסח ברכת "גאל ישראל" בשחרית. **"משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עד מרום" = "וגם נצח ישראל לא ישקר [כאשר משפיל גאים] ולא ינחם [כאשר מגביה שפלים] כי לא אדם הוא להנחם [כיון שעלה לגדולה אינו יורד לעולם]!"**

^ה שמואל-ב, ו, כב.

^א נקודה מעוברת מפגישת הנהלת "דרך חיים", ח' תמוז ע"ח. נרשם על ידי איתיאל גלעדי.

^ב במדבר רבה יט, ו.

^ג קהלת ז, כג.

^ד שם ג.

^ה דברים לג, ה. וראה שמו"ר ב, ו (ובכ"ד). **"ויהי בישרון מלך" = "נצח ישראל",** מדת משה (שכל מעשי ידיו נצחיים לעולם ועד) – "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם".

^ו **טעם פרה מלכות** משלימים ל-900 = 30² – "המלכות נקנית בשלשים מעלות" (הערך הממוצע של 3 אותיות **מלך** = 30). משה היה מלך וכן שלמה היה מלך – **משה-מלך שלמה-מלך** = 900 כנ"ל! והנה, **משה-מלך** = 435, משולש 29, **שלמה-מלך** = 465, משולש 30, שעל כן החיבור שלהם = 30², כידוע הכלל בזה. התיקון **השלם** (אותיות **שלמה**) של המלכות הוא כאשר **שלמה** יתחבר (מתוך שפלות ובטול) **למשה**.

ישפיל וזה ירים". ידוע שבעולם הזה יש "זה" אחד, "זה אלי ואנוהו", ואילו לעתיד לבוא יש שני "זה", "ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה הוי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו". אכן, המלך זקוק לשני "זה" – "זה ישפיל וזה ירים". ואכן, הביטוי הכי חשוב בתורה של "זה" – ובפרט של "זה... זה..." – הוא "זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר" ("זה" אחד הנעלם בעולם הזה ו"זה" אחד גלוי), העולה בדיוק "כי אלהים שפט זה ישפיל וזה ירים"! "זה שמי לעולם" הוא הכח לזהות את השפלות הנעלמת בפנימיות ו"זה זכרי לדר דר" הוא הכח לזהות את ההתנשאות הגלויה בחיצוניות.

ה"זה" של משה רבינו הוא כח הזיהוי, הקשור גם הוא לסוד פרה אדומה המטהרת טמאים ומטמאת טהורים: בעוד מי מקוה או אפילו מי מעין מטהרים רק בביאת כל האדם, ללא שיור של שערה אחת מבחוץ, הרי מי נדה מטהרים בהזאה כל שהיא (וגם זו תעלומה של "חקת התורה"). "והזה הטהר על הטמא" הוא גם לשון זיהוי – בשביל לזהות משהו די בטפה אחת של "זה", המאפשרת לזהות אם הוא ראוי ולקיים בו "זה ישפיל וזה ירים".⁷

⁷ ישפיל וזה ירים.^ט

שאינה רק חיצונית אלא לקויה בגאווה פנימית. את שרי ממשלתו הוא בוחר מתוך רגישות זו – כאשר הוא מרגיש במי משריו ועבדיו גאווה הוא מקיים בו "זה ישפיל" וכאשר הוא מרגיש במישהו שפלות הוא מקיים בו "וזה ירים".

היכולת להתדמות ל"אלהים שפט זה ישפיל וזה ירים" תלויה אצל המלך ב"חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט". לתכונה זו זכה שלמה המלך בשיאו, כאשר היה בגיל שנים עשרה (זה), וידע להכריע מתוך אותו חוש פנימי בין שתי הנשים הזונות (את מי להשפיל ואת מי להרים). אכן, עד גיל מצוות מלך שלמה בהשראת אביו דוד, בעל השפלות הפנימית, אך כנראה שכאשר בגר והפך לאיש הוא פרש לדרכו שלו – מאז נהג ב"חכמת שלמה", אך "חכמת אלהים" שבקרבו התעממה ונעלמה (ובפרט כאשר שוב לא השקיף על הנשים הזונות מבחוץ, בנקיות, אלא נפגם בפגמן כאשר נשא את בת פרעה, ואת שאר "נשיו [אשר] הטו את לבבו"). על אף ששלמה עסק הרבה בסודי ומערכה של אנשיו, ומכך התפעלה מאד מלכת שבא, כנראה לא השכיל בחכמה הפנימית של "זה ישפיל וזה ירים".

לעומתו, "משה נתנבא ב'זה" – בנוסף ל"זה הדבר אשר צוה הוי'" יש למשה רבינו חוש ב"זה

⁷ ראה רש"י עה"פ.

⁸ במדבר יט, יט. יש יג "והזה" בתנ"ך, כולם בתורה. י"ל שהם כנגד יג מדות הרחמים (שמשם כח הזיהוי). "והזה הטהר על הטמא" הוא ה"והזה" האחרון – "הכל הולך אחר החיתום" – כנגד תיקון "ונקה" (מטומאת מת, אבי אבות הטומאה) שעולה ז פעמים "והזה".

² מלכים-א ג, כח.

³ שם יא, ד.

⁷ ספרי מטות ב. וכן, משה במספר קטן = זה.

¹ במדבר לב, ב (ובכ"ד).

¹ שמות טו, ב.

¹ ישעיה כה, ט.

¹ שמות ג, טו.

שבת קדש פרשת כי תצא, אור לי"א אלול ע"ז - כפר חב"ד

אגה"ק יב וליקוטי לוי יצחק ד"ה הארה רבה

מכבין זה את זה כלומר שמיכאל שר של חסד הנק' בשם מים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך והוא בחי' ההשפעה [כמו שכתוב "שפעת מים" .] והתפשטות החיות מעולמות עליונים לתחתונים [יש ארבעה עולמות, אצילות-בריאה-יצירה-עשיה. "עולמות העליונים" הכוונה לעולם האצילות. כשאדמו"ר הזקן רצה להגיד "אצילות" הוא היה אומר "למעלה" ('אויבן' באידיש). עולם האצילות כולו טוב, מודעות אלקית, והעולמות בריאה-יצירה-עשיה נקראים "עולמות התחתונים", עולמות שיש בהם כבר נבראים עם מודעות עצמית. ככל שהעולמות יורדים יש יותר מודעות עצמית ויותר רע. עולם הבריאה, תחלת המודעות העצמית, רובו טוב ומיעוטו רע; עולם היצירה – המדות – חציו טוב וחציו רע; עולם העשיה – המעשה – רובו רע ומיעוטו טוב. מיכאל, שר של מים, מצד החסד, מוריד שפע מעולם האצילות לעולמות התחתונים – ונהר יצא מעדן להשקות את הגן, ומשם יפרד – אע"פ שיש בהם רע]. ובחי' אש שטבעה לעלות למעלה היא בחי' הגבורה והסתלקות השפעת החיים ממטה למעלה שלא להשפיע רק בצמצום עצום ורב [מדת גבריאל, מלשון גבורה]. והן מדות נגדיות והפכיות זו לזו והיינו כשהן בבחי' מדות לברדן [יוצא שיש כאן שתי מדות הפוכות ביחס לעולמות התחתונים, בהם יש מציאות רע, ובפרט עולם העשיה שרובו רע. מיכאל, שר של מים, מצד החסד, אומר שאף על פי שרובו רע ראוי להשפיע לו שפע ב"אור ישר" מלמעלה למטה,

[אחרי הדלקת נרות. הגיעו בחורלם משיבת תורת החיים].
נגנו קול דודי.

א. "הארה רבה והשפעה עצומה מאד"

שבת שלום לכולם. כתוב שעם הניגון "קול דודי" שנגנו עכשיו אדמו"ר הזקן עשה הרבה בעלי תשובה. שנזכה כולנו לעשות תשובה. עוד שבוע מעכשיו יהיה ח"י אלול, יום הולדת של אדמו"ר הזקן יחד עם הבעש"ט. לא יודע אם שמעתם, אבל יש תקנה של הרבי, מאד מומלצת לכל אחד, ללמוד כל יום קטע מהתניא. בימים האחרונים אנחנו לומדים את אגרת הקדש, העוסקת במצות הצדקה. נלמד כעת את אגרת יב :

"שלום במרומיו"

והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם [פסוק בישעיהו]. להבין ההפרש שבין מעשה לעבודה [כתובים כאן שני לשונות של צדקה, "מעשה" ו"עבודה", בסדר של "לא זו אף זו", נמצא ש"עבודה" היא יותר מ"מעשה". כך לומד אדמו"ר הזקן, ושואל מה ההבדל ביניהם]. ובין שלום להשקט ובטח כו' [וכן לגבי "שלום" ו"השקט ובטח עד עולם", "השקט ובטח עד עולם" הוא יותר מ"שלום", וצריך להבין מה ההבדל ביניהם].

ע"פ מה שארז"ל ע"פ עושה שלום במרומיו כי מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין

¹ איוב כב, יא; שם לח, לד.

² בראשית ב, י.

³ נרשם (מהזכרון) על ידי אליעזר שלמה מזרחי. לא מוגה.

⁴ ראה גם שיעור מוצש"ק.

⁵ לב, יז.

נאמר את תוכן דבריו בעל פה: מסתמא מושגי הקבלה חדשים לרוב החבר'ה כאן, אבל בטח שמעתם על המושגים "מקיף" ו"פנימי". יש אור מקיף, אור גדול שנמצא מסביבי, מקיף עלי, ולא חודר לפנימיותי, איני יכול להכיל אותו. למשל, אם הייתי בשיעור ולא הבנתי מה הרב אמר, אבל היה אור גדול שפעל עלי השראה גדולה – כמו שאומרים היום, 'אני באורות' – הדברים שנאמרו נמצאים אצלי ב"אור מקיף". אם אני מבין וקולט את דברי הרב, התוכן נמצא אצלי ב"אור פנימי".

כתוב בתניא שבתורה יש יחוד נפלא, שאני גם תופס את הלימוד וגם נתפס בו, גם קולט וגם נקלט. עכשיו אנחנו בחדש אלול, כולם חזרו לשיבות. לפי המבואר בתניא, התורה היא כמו עיר מקלט. כתוב שבדרך לעיר מקלט, אליה רץ רוצח בשגגה, מציבים שלטים עליהם כתוב "מקלט מקלט". על פי פשט אין הסבר למה כותבים פעמיים, "מקלט מקלט", אבל על פי פנימיות הדבר רומז לתורה – "דברי תורה קולטין" – שהלומד גם קולט אותה וגם נקלט בה. כמה שוה **מקלט מקלט**? [358, **משיח**]. נכון, משיח היינו שאני גם קולט וגם נקלט. הקליטה שלי בתוך התורה היא האור המקיף, אני בתוך האור, ומה שאני קולט מהתורה הוא האור הפנימי. אבל, גם אחרי שקלטתי בפנימיות, יתכן שעדיין איני יודע לחזור על הדברים – לא הבנתי ממש את החומר עד הסוף. לכן יש שלב שלישי: לאחר שאני מתחיל להפנים את האור, אני מרגיש שהוא גדול יותר מהכלים שלי, שהוא לא מצליח לגמרי 'להתישב' בתוכי. לכן, כדי שלא אתפוצץ מריבוי האור, הוא יוצא דרך השערות ונשאר מקיף עלי. זה נקרא "מקיף החוזר".

אם כן, יש שלשה שלבים – אור ישר שלא חודר בכלל, נשאר כהשראה מקיפה, "מקיף ישר"; יש אור שנכנס בפנימיות, "אור פנימי"; ויש אור

וגבריאל, שר של אש, מצד הגבורה, אומר שצריך לסלק את השפע, לא מגיע לעולם לקבל שפע].

אך הקדוש ברוך הוא עושה שלום ביניהם דהיינו ע"י גילוי שמתגלה בהן הארה רבה והשפעה עצומה מאד מאור א"ם ב"ה אשר כשמו כן הוא שאינו בבחי' מדה ח"ו אלא למעלה מעלה עד אין קץ אפילו מבחי' חב"ד מקור המדות ואזי המדות נגדיות של מיכאל וגבריאל נכללות במקורן ושרשן והיו לאחדים ממש ובטלים באורו יתברך המאיר להם בבחי' גילוי ואזי מתמזגים ומתמתקים הגבורות בחסדים ע"י בחי' ממוצעת קו המכריע ומטה כלפי חסד היא מדת הרחמים הנק' בשם תפארת...

למה הדבר דומה? לשני שרים – משתי מפלגות שונות – שמתווכחים ביניהם, לא יכולים להכיל אחד את השני. פתאום מגיע המלך, נכנס לקבינט שלו, וכשהוא מגיע יש כזה אור שגורם לכולם להתבטל, ואז יכולים השרים להתכלל ולהתאחד. כמוכן מדובר כאן על מלך אמיתי, כזה שעדיין אין לנו, ואנחנו מצפים שיהיה לנו בקרוב ממש. כך נעשה למעלה: מיכאל וגבריאל – חסד וגבורה – הפוכים זה מזה, חסד בעד לתת לעולם שפע וגבורה נגד, ורק גילוי אור כל כך גדול, שלמעלה מהמדות וגם למעלה מהמוחין, גורם להם להתבטל ולהתאחד להיות כאחדים ממש.

מקיף ישר, פנימי, מקיף חוזר

יש הרבה פירושים על התניא, אחד מהם הוא של רבי לוי יצחק שניאורסון, אבא של הרבי. הוא היה מקובל גדול וחסיד גדול, כך שפירושו הוא על דרך הקבלה והחסידות. יש לו דיוקים מופלאים על התניא, דיוקים שאפילו הרביים לא דייקו כמותם. בקטע התניא שקראנו כעת הוא מתמקד על חמש מלים – "הארה רבה והשפעה עצומה מאד".

¹ עפ"י מכות י, א.

¹ פ"ה.

¹ רש"י דברים יט, ג.

בפנימיות, שלא יכול להתיישב בפנים בקביעות ולכן הוא יוצא כשערות ונשאר כמקיף מלמעלה. שלשת אלה מקבילים לשלשת האבות, אברהם יצחק ויעקב: "הארה רבה" היא חסד, מדת אברהם אבינו. האור המקיף הוא בחינת "וימינו תחבקני", החיבוק שמקיף את האדם מצד ימין; "והשפעה עצומה" היינו רחמים, מדת יעקב אבינו, אור פנימי; "מאד" שייך ליצחק. הוא המקיף החוזר.

שלשת האבות הם כנגד שלש המדות של עם ישראל רחמנים-ביישנים-גומלי חסדים, בסדר הפוך: את מדת "גומלי חסדים" אנחנו מקבלים מ"חסד לאברהם"; "ביישנים" מקבלים מיצחק. במתן תורה הקב"ה נתגלה אלינו ודבר איתנו "בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", ואומרים חז"ל שהיראה שעל הפנים "זו בושה". אם כן, הבושה היא יראה, פנימיות מדת הגבורה של יצחק אבינו. היראה שעל הפנים היא סוד המקיף החוזר, היוצא מהמח ומקיף את כל הפנים; את מדת "רחמנים" מקבלים מיעקב אבינו. בסדר המדרגות האבות לפי הסדר הם מקיף ישר (אברהם)-מקיף חוזר (יצחק)-פנימי (יעקב). אם כן, האור הגדול הזה יורד ומבטל את הניגוד בין החסד לגבורה ומאחד אותם על ידי הרחמים, והכל בזכות נתינת הצדקה, מדת "גומלי חסדים".

	"הארה רבה"	"והשפעה עצומה"	"מאד"
	מקיף ישר	אור פנימי	מקיף חוזר
	אברהם	יעקב	יצחק
	גומלי חסדים	רחמנים	ביישנים

אני מבין שאתם מוגבלים בזמן, אז שיהיה לכולם שבת שלום ושנה טובה ומתוקה.
נגנו "אני לדודי". [הבחורים מתורת החיים עברו להגיד "שבת שלום" ויצאו].

שיוצא ממני החוצה, וזהו "מקיף חוזר". בסדר הלימוד שלשת השלבים מסודרים כך – אור מקיף ישר (השראת הלימוד, עוד לפני ההכנה הפנימית), אור מקיף חוזר (מה שנכנס פנימה אך לא נקלט אלא יצא חזרה כמקיף), אור פנימי (ההכנה שנקלטה והתיישבה בפנימיות). אצל החסידים בנוסף לכפה יש גם כובע, שני מקיפים, או שיש שתי כפות. אז הכובע הוא כמו המקיף הישר, הכפה היא המקיף החוזר, והראש שלי בעצמו הוא הפנימי. בדרך כלל לא משתמשים בחסידות במושג "מקיף החוזר", אלא "מקיף קרוב". כלומר, בלשון החסידות יש "מקיף רחוק", "מקיף קרוב" ו"פנימי". שלשת המושגים הם סוד ה"צלם": האות ם שתומה היא ה"מקיף ישר", "מקיף רחוק", מדרגת היחידה בנפש; האות ל היא "מקיף החוזר", "מקיף קרוב", מדרגת החיה בנפש; האות צ היא ה"פנימי", כנגד הנר"נ – נפש-רוח-נשמה שבנפש.

"הארה רבה" – מקיף ישר, "השפעה עצומה" – פנימי, "מאד" – מקיף החוזר

ר' לוי'ק מסביר כאן ששלשת הלשונות בתניא "הארה רבה, והשפעה עצומה, מאד" מקבילים לשלשת המושגים שהסברנו כעת: "הארה רבה" היא המקיף הישר; "והשפעה עצומה" היא האור הפנימי, "עצום" גם מלשון גבורה, במובן של שפע שיוורד ונקלט באופן פנימי. יש שני מושגים שיש עליהם אריכות דברים בחסידות: אור ושפע. אור הוא חסד, שאתה מאיר על מישהו בלי שהשני כלי להארה, כמו אחד שנותן צדקה בלי לחשוב אם השני ראוי או לא. שפע הוא נתינה מתוך רחמים, עם התחשבות במקבל, כך שהדברים יקלטו בתוכו. כך כאן "השפעה" היינו השפע שנקלט בפנימיות, אור פנימי; המלה הבאה "מאד" היא המקיף החוזר, חלק מהאור שנכנס

* נדרים כ, א.

² ראה שיעורי אלול תשע"א (סדרת תשע"ב).

³ שמות כ, יז.

ב. לימוד מתוך ליקוטי לוי יצחק

נגנו "ידיד נפש".

נקרא את ר' לוי'ק מבפנים:

הארה והשפעה – אור ומים – מקיף ופנימי

קין, א, שורה ד"ה בהן – הארה רבה והשפעה עצומה מאד:

הארה רבה הוא בחי' אור מקיף. כי לשון הארה שייך לומר באור. שאור אינו מתמוזג עם הדבר שמאיר עליו [בדרך כלל כשאור מאיר הוא לא חודר פנימה לתוך הדבר שהוא מאיר עליו. למשל, האור שבחדר לא חודר לתוך השלחן, אלא רק מאיר עליו מסביבו]. והיינו בחי' מקיף.

והשפעה עצומה הוא בחי' אור פנימי. כי לשון שפע שייך במים כמ"ש שפעת מים שפע ימים [לעומת האור, המים חודרים לדבר שהם נשפכים עליו. גם כשמדובר בדבר מוצק, אם המים מטפטפים בהתמדה הם חודרים גם אליו, כמו הסיפור של רבי עקיבא ש"אבנים שחקו מים". אין מים אלא תורה, התורה חודרת בפנימיות]. ומים נמשכים בבחי' פנימי בהכלי [הוא מביא דוגמה פשוטה יותר – שהמים נמשכים לתוך כלי ונמצאים בתוכו].

ובהארה אור בחי' מקיף נקט רבה, ובהשפעה מים בחי' פנימי נקט עצומה. היינו רבה הוא מצד חסד "רבה" קשור לחסד, רב הוא לשון רבוי, וחסד היינו להשפיע הרבה. גם בתוך השם אברהם יש את המילה רבה. בגמרא יש את רב ושמואל, והלכה כרב באיסורי וכשמואל בדיני. "איסורי" היינו איסור והיתר, לדעת מה אפשר להתיר ו"כחא דהתירא עדיף", לכן שם הלכה כרב שמצד החסד. "דיני" היינו דינים, גבורה, ושם הלכה כשמואל. השם של רב הוא אבא, חכמה. כלומר, "רב" הוא מצד החסד ו"אבא" הוא שרש החסד במוחין. על איזו מדה אומרים "רבה"? רק על מדת האהבה, "אהבה רבה". אין יראה רבה]. ועצום שפירושו

תוקף הוא מצד גבורה [בשרש עצם אותיות צם, לשון צמצום, מדת הגבורה].

וחסד הוא בחי' מקיף כמ"ש וימינו תחבקני. וגבורה הוא בחי' פנימי. כי מה שהאור מתצמצם בבחי' פנימי זהו בחי' גבורה [אמרנו ש"מאד" כנגד יצחק-גבורה, ו"השפעה עצומה" כנגד יעקב-רחמים, אבל יחסית אם עומדים כאן רק מקיף ופנימי, רק "הארה רבה והשפעה עצומה" אז הם חסד וגבורה. יחסית "מקיף" הוא חסד ו"פנימי" גבורה. למה "פנימי" הוא גבורה? כמו שמוסבר בחסידות על הבטוי של חז"ל "גבורות גשמים", שהחסדים יורדים לעולם מלמעלה למטה, ויחד עם זאת לכל טפה יש מקום משלה ולא נוגעת בחברתה. הגבורה שברחמים היא מה שהרחמים הם צמצום החסד, שיגיע רק לאן שצריך להגיע, עם התחשבות במקבל].

מאד י"ל הוא מקיף החוזר, והיינו הארה רבה הוא מקיף הישר, השפעה עצומה אור פנימי, מאד מקיף החוזר. כי כך הוא סדרן מתחלה נמשך בבחי' מקיף ואח"כ בבחי' פנימי ואח"כ מרבוי האור הפנימי שאין הכלי יכולה לסובלו יוצא האור בבחי' מקיף החוזר. ועיין בע"ח שער המקיפים [עד כאן היה הסבר מכתבי האריז"ל]. (ולפי האמור מובן שתיבת מאד קאי רק על השפעה עצומה [ולא על "הארה רבה". "השפעה עצומה מאד" היא האור הפנימי שיוצא החוצה, "מקיף חוזר". יוצא מכאן שאור המקיף הישר נעלה מאור המקיף החוזר. אצל הרבי הרש"ב בהמשך "בשעה שהקדימו" תער"ב כתוב כמה פעמים שהמקיף החוזר נעלה מהמקיף הישר. לא כתוב כך בשום מקום בקבלה, אבל לפי המשך הביאור נבין כיצד אומר כך.].

"אור אין סוף, ברוך, הוא"

כעת ר' לוי'ק מדייק עוד דיוק מופלא. אדמו"ר הזקן אומר כאן שהשלום בין המלאך מיכאל

מהוא נמשך מאד [”הוא” לשון נסתר. על מי נאמר ”הוא”? אחד המאמרים היסודיים בלקוטי תורה הוא ”ועבד הלוי הוא”, בפרשת קרח. מוסבר שם ש”הוא” היינו ספירת הבינה. לוי הוא מצד הגבורה ו”אני בינה לי גבורה”. כפי שהסברנו קודם, ”מאד” כנגד יצחק אבינו. דווקא על יצחק יאמרו לעתיד לבוא, בחינת בינה, ”כי אתה אבינו”]. מקיף החוזה. כי הוא רומז על צחי’ מקיף.

הקבלה ראשונה: גלגלתא (חסד), חכמה

סתימאה (גבורה), קרומא דאוריא (תפארת)

כעת הוא נכנס יותר לאותיות של קבלה: והיינו הארה רבה גלגלתא שהיא בחי’ אור מקיף. והשפעה עצומה הח”ס שהיא בחי’ אור פנימי. מאד הקרומא דאוריא שממנו יוצאים הנימין שערות הראש ששערות הם בחי’ מקיף החוזה [הכל כאן בפרצוף אריך אנפין שבכתר. בפרצוף אריך יש בפרט שלשה ראשים: גלגלתא, מוחא סתימאה, אוריא (בין הגלגלתא למוחא סתימאה), כנגד אברהם-יצחק-יעקב (בגלגלתא מתלבש החסד דעתיק, בחינת אברהם. במוחא סתימאה מתלבש הגבורה דעתיק, בחינת יצחק. לאוריא יש קרום בינו למו”ס, קרומא דאוריא – בקרומא דאוריא מתלבש התפארת דעתיק, בחינת יעקב, ואילו באוריא עצמו מאיר הדעת דעתיק, סוד ה”חיה” ששמו ישראל, שם המעלה של יעקב). מתוך שלשת הראשים יוצאים שלשה סוגי שערות, חיוורי, נימין, תיקונין. מהגלגלתא יוצאים יג חיוורי, שלשה עשר שטחים לבנים בגולגולת; מהאוריא יוצאים יג נימין, שערות הראש; מהמוחא סתימאה יוצאים יג תקונין דיקנא, הזקן]. כעת הוא מסביר על המלים ”מאור אין סוף ברוך הוא” שכל ”ההארה רבה וכו’” נמשכה משם. כלומר, אלה דרגות יותר גבוהות. הוא מסביר שבשלש הדרגות שהסביר באריך מתלבש עתיק

למלאך גבריאל הוא על ידי ”שמתגלה בהן הארה רבה והשפעה עצומה מאד [עד כאן המלים שהסביר קודם] מאור א”ס ב”ה”. הוא מסביר שהבטוי הרווח בחסידות ”אור אין סוף ברוך הוא” מקביל לשלשת הבטויים הקודמים:

זהו מאור אין סוף נמשך הארה רבה [מ”אור אין סוף” נמשכת ”הארה רבה”. ידוע ש”אין סוף” עצמו שוה אור, נמצא ש”אור אין סוף” היינו אור אור בגימטריא ”ואהבת”, מדת האהבה והחסד, ”ימינו תחבקיני”. וזה פירוש ”הארה רבה” – ”הארה” היינו אור ו”רבה” היינו אין סוף (אין סוף = רבה = אור)].

מברוך נמשך השפעה עצומה. כי ברוך הוא המשכה בבחי’ פנימיות כמ”ש בלקו”ת בד”ה קמפלגי במתיבתא דרקייעא ע”ש [לגבי ”המברוך את הגפן”, כמו שמוסבר תמיד במאמרים שלשון ברכה, ”ברוך אתה וכו’”, היא מלשון המשכה ומביאים את המשנה ”המברוך את הגפן”. שם במאמר הוא מסביר ש”ברוך” הוא המשכה בפנימיות, כיון שהמברוך לא רק מושך את הגפן למטה אלא מוריד על מנת לשתול אותה באדמה, בפנימיות].

[הבטוי ”אור אין סוף ברוך הוא” מקביל לבטוי בחז”ל ”הקדוש ברוך הוא”, כלומר ”אור אין סוף” הוא ”הקדוש”, והוא מביא רמז המקשר ביניהם: אור אין סוף” הוא מספר קדו”ש עם האותיות [אור אין סוף עולה 414, ו-קדוש עולה 410, ועם האותיות עולה 414]. או [מביא עוד גימטריא, שאם לא תקבל את הוספת האותיות, אפשר לרמוז בעוד צורה: אוא”ס עם הכולל [415], שוה קדושה]. הוא מספר הקדו”ש [כאן הוא כותב הקדוש, מתוך הבטוי ”הקדוש ברוך הוא”]. [למה הסביר את ההקבלה בין הבטויים? כי מרוויח את תוכן הביאור על המלה ”קדוש”]: וקדוש רומז על אור מקיף כמ”ש בלקו”ת (שם).

את מדת הלחץ על "כח המשכיל" (מור"ס), ממנו נורים חצי הברקות לשכל הגלוי, החכמה. כלומר הוא אחראי על המשכה מהלא-מודע למודע. בינה דאריך נמצאת בגרון, והדבר מובן מהקשר שלה לגבורה, "אני בינה לי גבורה" – מיצר הגרון, גבורה, מצמצם ומבדיל בין המוחין למדות.].

מאור א"ס ברוך הוא. הוא חג"ת (אוא"ס חסד. ברוך גבורה. הוא ת"ת) דעתיק המלוכשין בהם [הזו"ת דעתיק מתלבשים בכל פרצוף אריך אנפין וההקבלה שאמר כעת היא שהחג"ת של עתיק מתלבשים בכח"ב דאריך, מהגלגלתא עד הגרון, ואילו הנהי"ם של עתיק מתלבשים בזו"ת דאריך. איפה הדעת של אריך נמצאת? היא נמצאת "בין כתפין", במקום השָׁכָם, "שָׁכָם אחד", כמו היעוד שלעתידי לבוא – "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם הוי' ולעבדו שכם אחד". כלומר, בפרצוף אריך אנפין הבינה נמצאת ממש מעל הדעת – הבינה בגרון והדעת בנקודת החיבור לגוף, השכם.].

לפני התפשטות הזו"ת דעתיק להתלבש בכל פרצוף אריך הם מתלבשים רק בראש של אריך, סוד ז' תקוני גלגלתא: החסד בגלגלתא, הגבורה במוחא סתימאה, התפארת בקרומא דאוריא, הנצח וההוד מתחלקים בין שני התקונים "עמר נקא" (הכולל את האזנים) בו הפרקים העליונים של נו"ה ו"אשגחא פקחא" (העינים) בו הפרקים התחתונים של נו"ה, היסוד מתלבש במצח של אריך, תקון "רעוא דרעוין" והמלכות מתלבשת

יומין (בכלל, כל מדות עתיק מתלבשות ברישא דאריך, "ז' תקוני גלגלתא"):

מאור א"ס. חסד דעתיק שבגלגלתא [חסד דעתיק מתלבש בגלגלתא של אריך כנ"ל]. ברוך הגבורה דעתיק שבח"ס [הגבורה של עתיק מתלבש במוחא סתימאה דאריך כנ"ל, והוא סוד "בוצינא דקרדוניתא" ו"טלא דבדולחא" ב-ז' תיקוני גולגלתא.]. הוא ת"ת דעתיק שבקרומא דאוריא [תפארת דעתיק מתלבש בקרומא דאוריא. כאן הוא מסביר לא לפי הסדר שאמרנו – ש"הארה רבה" כנגד אברהם-חסד, "והשפעה עצומה" יעקב-רחמים, "מאד" יצחק-גבורה – אלא לפי הסדר הישר של האבות אברהם-יצחק-יעקב (כמבואר בדא"ח ששלש דרגות האהבה, "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", הן כנגד האבות לפי הסדר – על יעקב נאמר "ויפרץ האיש מאד מאד", מאד אותיות אדם והרי "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון").].

הקבלה שניה: גלגלתא (חסד), חכמה סתימאה

(גבורה), גרון (תפארת)

או יל"פ הארה רבה גלגלתא. השפעה עצומה ח"ס (ואות ו' של והשפעה ירמוז על קרומא דאוריא). מאד בינה דאריך דבגרון [זה מדרגה חדשה שלא הזכיר קודם.]. והיינו כח"ב דאריך [כתר הוא הגלגלתא, מוחא סתימאה הוא החכמה, קרומא דאוריא הוא בין הכתר לחכמה. הרבי הרש"ב מסביר שהקרומא דאוריא הוא המווסת

ה-ב הוא בסוד "מטי ולא מטי", כניסת האור לכלי ויציאתו שוב בסוד מקיף החוזר כנ"ל. בתחלה יצחק נכנס ויעקב יוצא אך בסוף האור שמתישב בפנים הוא בחינת יעקב והאור שנשאר כמקיף קרוב על הפנים, "יראתו על פניכם" זו הבושה" כנ"ל, היינו בחינת יצחק, וד"ל. ה"מאד" של יעקב שייך עדיין לבחינת אדם, עולם התקון – יעקב הנו בעל עולם התקון – משא"כ ה"מאד" של יצחק, שהוא ה"מאד" של משיח – הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד" – הוא בחינת "לא אדם".

¹ אך הענין הוא כידוע ששלשת האבות נרמזו במלה "אב" – ה-א של אב רומזת לאבינו הראשון, אברהם אבינו, "אחד היה אברהם", וה-ב של אב רומזת לשני האבות הבאים (הבן לראשון והנכד), יצחק-יעקב (שניהם כפולות של שם הוי' ב"ה – יצחק = ח"פ הוי', יעקב = ז"פ הוי'), והוא סוד ה-ב רבתי של "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", "ראשית חכמה יראת הוי'". בשמות האבות, האות ב, האות השניה של אברהם, חזרת רק כאות הסיום של יעקב, ודוק. ה-א היינו אור מקיף ואילו

בגלגלתא וח"ס. ויסוד דא"ק הוא באוירא [אור אין סוף ברוך] הוא, ת"ת דא"ק, מתלבש ב"הארה רבה והשפעה עצומה] מאד, רדל"א; "אור אין סוף", נו"ה דא"ק, מתלבש ב"הארה רבה [ו]השפעה עצומה", גלגלתא ומו"ס; "ברוך", יסוד דא"ק, מתלבש ב-1 של [ו]השפעה עצומה", האוירא – כך הוא כותב כאן, לא כמו שכתב קודם קרומא דאוירא, ומובן לפי הערכים של עכשו. באוירא מאיר הדעת דרדל"א כנ"ל ומתאים שבו מתלבש היסוד דא"ק, "ברוך", ודל"א. כמ"ש במ"א [כלומר שהוא עצמו כתב.] בס"ד.

ולסיכום:

לשון אדמו"ר הזקן	"הארה רבה" (מקיף ישר)	"והשפעה עצומה" (פנימי)	"מאד" (מקיף חוזר)
הקבלה ראשונה	גלגלתא	מוחא סתימאה	קרומא דאוירא
הקבלה שניה	גלגלתא (כתר דאריך)	מוחא סתימאה (חכמה דאריך) וקרומא דאוירא	גרון (בינה דאריך)
הקבלה שלישית	גלגלתא	מוחא סתימאה ואוירא	רדל"א

נמשכים מ:

בחוטמא. מהפה ולמטה כבר לא כלול בעצם הגולגולת.

הקבלה שלישית: גלגלתא, חכמה סתימאה,

רדל"א

גם יל"פ הארה רבה והשפעה עצומה גלגלתא וח"ס [ובדומה לפירוש השני הנ"ל, צ"ל שה-ו של "והשפעה עצומה" רומזת לסוד האוירא. לפי פירוש זה היינו האוירא ממש, לא הקרומא דאוירא כמו בפירוש הקודם, וכמו שיתברר בהמשך]. מאד רדל"א [כאן פתאום ה"מאד" הוא דרגה נעלית יותר גם מה"הארה רבה", רדל"א. יוצא שהמקיף החוזר נעלה גם מהמקיף הישר. זה ישוב לשאלה ששאלנו על הרבי הרש"ב שאצלו המקיף החוזר למעלה מהמקיף הישר, התשובה היא שכשעולים למעלה יותר – סוד "כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש" – באמת מקיף החוזר נעלה יותר].

[כעת הוא מדבר על המלים "אור אין סוף ברוך הוא", שאמרנו שצריך להיות נעלה יותר מה"הארה רבה וכו'". מה יכול להיות יותר נעלה מרדל"א? הרי מדובר כאן על הכתר של אצילות, מה נעלה מזה? (א"ק), כן אדם קדמון. בנפש הענין הוא אמונה פשוטה]. מאור א"ס ב"ה הוא א"ק מטבורו ולמטה המתלבש בהם [מהטבור ולמטה א"ק מתלבש בכתר של אצילות]. כמא' האי עתיקא קדישא אשתכח [נמצא ומתלבש]. בג' רישין שע"ק קאי על א"ק כמ"ש בע"ח שער א"א פ"ב ע"ש. (וי"ל אור אין סוף נו"ה דא"ק. ברוך יסוד דא"ק [למה ברוך הוא יסוד? "ברכות לראש צדיק", יסוד הוא גם המשכה]. הוא ת"ת דא"ק שמהטבור ולמטה [ותפארת דא"ק הוא הכי גבוה כאן, והוא מתלבש ברדל"א דפנימיות הכתר דאצילות, המקיף החוזר שיותר נעלה מהמקיף הישר, כמו שאמרנו (הדרגה בה מדבר הרבי הרש"ב). אבל כשאומרים שהמקיף הישר הוא מעל המקיף החוזר הכוונה לגלגלתא וקרומא דאוירא]. ת"ת דא"ק מתלבש ברדל"א. ונו"ה

עצומה-ברוך-מעלה; מאד-הוא-עד אין קץ. "עד אין קץ" היינו ה"מאד" של **יצחק**, סוד קץ חי. "למעלה" = 175, רמז לאברהם אבינו שחי 175 שנה. "מעלה" = 145 ועם ב כוללים רומז לחיי יעקב אבינו, ודוק. כתוב "יעקב אשר פדה את אברהם" – ה"מעלה" פודה את ה"למעלה", מעלת הרחמים-רחמנות את מעלת החסד-אהבה, כמבואר בתניא פל"ב].

כעת הוא חוזר לפשט עליו מדבר אדמו"ר הזקן. הרי מדובר כאן באגרת על מיכאל-שר של מים-חסד וגבריאל-שר של אש-גבורה, שמתנגדים זה לזה, ובהארט גילוי אור אלקי מלמעלה מתבטלים ונכללים:

ואזי המדות נגדיות של מיכאל וגבריאל שהוא המדות דחסד וגבורה, נכללות במקורן ושרשן הוא מיכאל בהארה רבה [חסד], וגבריאל בהשפעה עצומה [גבורה]. והיו לאחדים ממש, בבחי' מאד. ובטלים באורו יתברך הוא בבחי' אור אין סוף ברוך הוא. וד"ל. נגנו "אני לדודי". התפללו קבלת שבת וערבית.

לשון אדמו"ר הזקן	"אור אין סוף"	"ברוך"	"הוא"
הקבלה ראשונה	חסד דעתיק	גבורה דעתיק	תפארת דעתיק
הקבלה שניה	חסד דעתיק	גבורה דעתיק	תפארת דעתיק
הקבלה שלישית	נצח והוד דא"ק	יסוד דא"ק	תפארת דא"ק

"למעלה, למעלה, עד אין קץ"

כעת הוא ממשיך לדייק בתניא. הרי כתוב "הארה רבה והשפעה עצומה מאד מאור א"ס ב"ה אשר כשמו כן הוא שאינו בבחי' מדה ח"ו אלא למעלה מעלה עד אין קץ אפילו מבחי' חב"ד מקור המדות...":

ולנגד הג' בחי'. דאור א"ס, וברוך, והוא (וכן לנגד הג' בחי', הארה רבה, השפעה עצומה, מאד) נקט הג' לשונות. למעלה, מעלה, עד אין קץ [הארה רבה-אוא"ס-למעלה; והשפעה

מוצש"ק כי תצא אור לי"ב אלול ע"ז - כפר חב"ד בר מצוה שלום-דובער שי' בלוך

א. עבודת "מאד"

לחיים . נאמר כמה מלים לכבוד הברך-מצוה :

עבודת ה' "בכל מאדך"

חז"ל אומרים שהפסוק "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" מדבר על מצב שבו עם ישראל "עושיין רצונו של מקום". בפרשה השניה לא כתוב "בכל מאדך", ולכן זהו מצב שבו "איין עושיין רצונו של מקום". הברכה לבר מצוה שתמיד יזכה לעשות רצונו של מקום, ולפי חז"ל הכוונה שגייע לדרגה של "בכל מאדך".

בשביל "בכל מאדך" צריך להיות גביר, כמו שמפרשים חז"ל ש"בכל מאדך" היינו "בכל

ממונך". צריך הרבה ממון, וגם צריך להודות לה' "על כל מדה ומדה שמודד לך הוי' מודה לו במאד מאד", שני הפירושים בחז"ל. לפי פשט הפסוק, שהסדר עולה, "בכל לבבך, ובכל נפשך, ובכל מאדך", "בכל מאדך" הוא יותר אפילו מ"בכל נפשך", ממסירות נפש. הבר-מצוה מקבל היום דעת, לכן נברך אותו שהדעת שלו תעזור לו בכל החיים לעבוד את ה' בכל מאודו.

"מאד" – עבודה משיחית

היחיד עליו כתב בתנ"ך שעבד את ה' בכל מאודו הוא יאשיהו המלך, שהיה בחינת משיח, "רוח אפינו משיח הוי'". לכן כתוב ש"מאד" היא העליה הכי גבוהה של משיח, "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". המשיח הוא היחידה

^א נרשם על ידי איתאל גלעד. לא מוגה.

^ב מ"ב כג, כה: "וכמהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל הוי' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו ככל תורת משה ואחריו לא קם כמהו".

^ג ראה תענית כב, ב. **יאשיהו-משיח** = **משה-משה** ("לא פסיק טעמא בגוויהו"), כאשר ה'כנף' הוא **אחד (יאשיהו אחד = משה, משה אחד = משיח** – אחד באחד יגשו") – "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון", כדלקמן. **משה-יאשיהו-משיח** = 1035, ג"פ **משה** שהוא ה"פ **אור** (של יום אחד של מעשה בראשית, כנגד ה' חומשי תורה, "תורה אור") שהוא **מה** – **מאד (משה-יאשיהו-משיח** במספר קטן) – במשולש! **משה-יאשיהו-משיח** ר"ת **מים** (= "נהמים גברון **מאד מאד**"), "מן המים משיתהו" וס"ת **חורה**, רוס"ת "**אם כל חי**" (האות היחידה שהיא משותפת לשלשת השמות היא

האות **ש** [אות האש בס"י, התכללות אש במים, וכמודגש במיוחד בשם **יאשיהו**, שלאחר ה-י אמ"ת מים באות אותיות **אש** ואח"כ אותיות השם **יהוה**] – **ששש** = 900 = **ל** ברבוע, סוד הלב היהודי כנודע; מיקומי ה**שינין** מההתחלה = **חורה** ומהסוף = **חיה**, תיקון חורה; שאר אמצעי התבות = 26 כמנין שם הוי' ב"ה, וביחד עם הרוס"ת = **מאד מאד מאד**. יש בשלשת השמות **יג** אותיות – ארבע הפנות והנקודה האמצעית של צורת ההשראה = 65 = 5 פעמים **אחד**, ממוצע כל אות = "ובכל [מאדך]". נמצא שיאשיהו הוא מעין ממוצע המחבר בין משה למשיח, סוד הצלם שלהם (סוד הצל-מות שלהם – "רוח אפינו משיח הוי' נלכד בשחיתותם אשר אמרנו **בצל נחיה בגוים** [= **צלם אמונה**, צלא דמהימנותא]!).

^ד איכה ד, כ.

של רבי הלל מפאריטש המסביר ש"פנימיות אבא" היינו משה רבינו ו"פנימיות עתיק" היינו מלך המשיח. אף על פי ש"פנימיות אבא" הוא "פנימיות עתיק" עדיין יש מעלה ב"פנימיות עתיק", במשיח – משה הוא שלמות האדם אך משיח הוא מאד (וכידוע בכתבי האריז"ל שאדם הוא ר"ת אדם-דוד-משיח, אך בצירוף מאד משיח עולה לראש. בחינה זו של הארת מלך המשיח, מעלת המאד ביחס לאדם, מתחילה להאיר, באספקלריא המאירה, אצל משה רבינו – "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" [וייצר הוי"ו אלהים את האדם עפר מן האדמה] – צורת הזכר נוצרה-נולדה מצורת הנקבה] וגם משיח יהיה ענו מאד).

הכללית של עם ישראל, והפסוק מדבר על חמש מדרגות הנשמה שלו בפרט, נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה, כך ש"מאד" הוא היחידה שביחידה. אם כן, ה"מאד" שיש בכל אחד הוא בעצם ניצוץ המשיח שבו, כמו שהרבי תמיד מביא מה"מאור עינים" בשם הבעל שם טוב – שצריך להזכיר אותו כעת, בסעודת דוד מלכא משיחא – שלכל יהודי יש ניצוץ משיח.

אדמו"ר הזקן אומר בתניא שלכל יהודי יש ניצוץ משה, שהוא הכח להתקשר לה' בדעת. שניהם הולכים יחד, המשיח ומשה רבינו, הרי "הוא [משה] גואל ראשון והוא [משיח] גואל אחרון". כתוב שלעתיד לבוא יתגלה ש"פנימיות אבא פנימיות עתיק" – כלשון העץ חיים – ויש מאמר

^ה פרשות שמות ופינחס.

^י לקוטי אמרים פמ"ב.

^י הוא משה-משיח = הכל פעמים אחד; משה-משיח היינו "ישמח משה במתנת חלקו" שעולה בגימטריא 703, המשולש של יחידה, היינו עלית משה מסוד החיה – משה = יה פעמים חיה – לסוד היחידה, כמבואר במ"א.

^פ פנימיות אבא היינו דעת משה (= 819, הפירמידה של אחד = דעת המכריע = אחדות פשוטה כו), נקודת ההתקשרות בנפש לעצמות השי"ת מצד אמיתת הבטול של פנימיות אבא (הניצוץ של משה רבינו שיש בלב כל יהודי כנ"ל בשם התניא). פנימיות עתיק, משיח, היינו ההתקשרות מצד עצם נקודת האמונה הפשוטה הירושה לנו מאבותינו הקדושים, החל מאברהם אבינו, ראש כל המאמינים ("תשורי מראש אמנה"), כמ"ש "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה". והנה ידוע שאמונה-דעת משלימים ל-כד ברבוע (והם משתקפים ביחוד של יסוד-מלכות בסוד "חותם המתהפך" – דעת ביסוד ואמונה במלכות).

סוד "מאד" הוא החיבור של משה, פנימיות אבא, למשיח, פנימיות עתיק, בהיות מאד ר"ת מאד אמונה דעת. מאד אמונה דעת עולה אור אור אור (סוד כתרא שבו ג רישין – אור קדמון אור מצוחצח אור צח כנודע [קדמון מצוחצח צח ר"ת קמץ, ניקוד הכתר]). בסיס הסדרה

המתחילה מאד, אמונה, דעת (45, 102, 474) = 315 = 7 פעמים מאד (כל השביעין חביבין!) המספר הבא בסדרה הוא 1161 = אור קדמון אור מצוחצח אור צח! סכום ששת המספרים הראשונים של הסדרה = 7425 = 45 (מאד, משולש 9) פעמים 165 (ארבעון 9, סכום כל המשולשים ממשולש 1 עד משולש 9, מאד – מאד מאד).

^ב היום-יום לר"ח מנחם אב: "מעלת המשיח שיהיה עניו, דהגם שיהיה בתכלית הגדלות, וילמוד תורה עם האבות ומרע"ה, בכל זה יהיה בתכלית הענוה והביטול ללמוד גם עם אנשים פשוטים". משמע שה"ענות חן" ("ולענוים יתן חן", סוד "שפל רוח יתמן כבוד" "אשת חן תתמן כבוד") של מלך המשיח עולה גם על זו של מרע"ה, ובאה לידי ביטוי בכך שכל יהודי באשר הוא שם מוצא חן בעיניו בשוה (כפי שהוא עצמו מוצא חן בעיני כולם – מציאת חן ר"ת מח כנודע, סוד "שכל טוב יתן חן"), מתנת המלכות, סוד המרע"ה, היא הדדית, "כמים הפנים לפנים" ללמוד אתו "תורה חדשה מאתי תצא", תורת הח"ן.

משיח ענו = 484 = 22 (כב אתון דאורייתא) ברבוע = שמחה ענוה כנודע (משיח אותיות ישמח כנודע. על ידי מדת "גורעין ומוסיפין ודורשין", סוד הנסירה, גורעים ה ממשיח ומוסיפים את ה-ה לענו ומקבלים-דורשים שמחה ענוה, וכמ"ש "ויספו ענוים בהוי' שמחה").

הפרטית שעליו בכל עת תמיד), כמו לעתיד לבוא כאשר יקוים היעוד של "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ". אם כן, זה הקשר בין הדברים, עבודת השי"ת בבחינת "ובכל מאדך".

"עבודת הצדקה" – "מאד מאד"

שוב, הברכה לבר מצוה שיעבוד את ה' בבחינת "מאד" – "בכל מאדו". למה נוגע להיות? בשיעור התניא של היום, סיום אגה"ק יב. אדמו"ר הזקן מבאר את הפסוק "והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם". הוא מסביר ש"מעשה הצדקה" הוא מצד הטבע ו"עבודת הצדקה" היא התגברות הנשמה לפעול מעל ומעבר לטבע הטוב שלה.

יש באגרת דבר מענין, שהוא מסביר, בשונה מתניא פ"א, ששלש המדות בהן מצטיינים עם ישראל קדושים – ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים – הן מצד הנפש האלקית. בתניא פ"א הוא אומר שהן מהטוב שבנפש הבהמית (שמקליפת נוגה טוב ורע) וכאן הוא אומר בפשטות שהן מהנפש האלקית. איך אפשר ליישב? כאן מדבר על כך שהלמעלה מן הטבע חודר לטבע, עצם הטוב של הנפש האלקית (שהיא למעלה מן הטבע) חודר לטוב של הנפש הבהמית (שהיא הטבע).

בכל אופן, הוא אומר שעל מי שנותן צדקה כפי טבעו נאמר "והיה מעשה הצדקה שלום", ואצלו יש גילוי אלקות בעת רצון, כמו בזמן התפלה, אבל אחר כך הגילוי מסתלק ממנו. אבל מי שעושה מאמץ יתר – הוא כותב בפירוש, שעובד את ה' בבחינת "מאד", לכן אנו מקשרים זאת להנ"ל – זו כבר בחינת "עבודת הצדקה", שנותן את ה"מאד מאד" שלו ובכך הוא עושה רצונו של מקום. מי שעובד את ה' בכל מאדו זוכה ל"השקט ובטח עד עולם", שגם אחרי התפלה ההארה האלקית נשארת אצלו והוא לא יחטא, אלא אם כן בכוונה, ח"ו, יגרה בעצמו את היצר, כך הוא כותב שם. אבל באופן טבעי הוא לא יחטא (חטא לשון חסרון, החל מחסרון גילוי אלקות, בהשגחה

קיצור ביאור לקוטי לוי יצחק

למדנו השבת פירוש של ר' לוי"ק על אגרת הקדש הזו. הוא מדייק בלשון אדמו"ר הזקן בתחלת האגרת. אחרי שאדמו"ר הזקן מביא את הפסוק "והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם", הוא מתחיל להסביר את הענין על פי הפסוק "עשה שלום במרומיו", שמבואר בחז"ל שהכוונה למיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש שלא מכבים זה את זה. אלה מדות הפכויות, כמו שכתוב בתניא, אז למה באמת אינם מכבים זה את זה? כי מאירה עליהם הארה גדולה מלמעלה ושניהם נכללים בה, כמו שני שרים גדולים של המלך שכאשר המלך מופיע משתחווים לו ובטלים. לשון אדמו"ר הזקן באגרת שמתגלה עליהם "הארה רבה והשפעה עצומה מאד".

רבי לוי"ק מדייק שיש כאן שלשה הדברים. אחר כך אומר אדמו"ר הזקן שהיא באה "מאור אין סוף ברוך הוא". אומר רבי לוי"ק ש"הארה רבה" היא אור מקיף, כי הארה נשארת במקיף; "והשפעה עצומה" היא אור פנימי, וכדי להחדיר את השפע למציאות, כדי שיתמזג בה (בלשוננו), צריך גבורה; אחר כך יש "מאד". בפשט הולך על "השפעה עצומה", אבל הוא אומר שאחרי שיש "הארה רבה" כאור מקיף ו"השפעה עצומה" כאור פנימי יש – סוד בקבלה – "מקיף החזור", הכלי לא יכול לסבול את עצמת האור הפנימי ולכן הגודש שלו יוצא דרך השערות (כך הביטוי בקבלה) ונשאר כמקיף חוזר. אמרנו שאצל הרבי הרש"ב יש

עיקר סוד ה"מאד", "עושיין רצונו של מקום" = תענוג ענו בתוך תג = משיח מאד!

משיח ענו מאד = 529 = 23 ברבוע (נמצא שמאד, שעולה 22 ועוד 23, מעלה את הרבוע של 22 לרבוע של 23 [כידוע הכלל בזה], היינו שענות ה' של משיח הוא

דומה לזעיר. "משה זכה לבניה" היינו לבניה דאריך אנפין שבגורנו, מקור שני הכתרים של פרצופי המוחין בעצם, אבא ואמא עילאין). בפירוש השלישי – שכבר תואם את שיטת הרבי הרש"ב – הוא אומר שהמקיף דאור חוזר עולה למעלה מהמקיף הישר, והוא הרדל"א, בו נמצא "חביון עז העצמות" (והיינו ה"מאד" של מלך המשיח – "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד", היחידה שביחידה של כללות נש"י).

הפנמה עד "מאד"

בכל אופן, אנחנו רוצים לברך את הבר-מצוה בפירוש השלישי. קודם כל, בשביל "מאד" צריך להפנים כמה שאפשר. יש אתערותא דלעילא, אור מקיף ראשון, אבל בשביל ה"מאד" הזה צריך שכל כך הרבה יכנס לראש, עד שאין מקום בראש להכיל – שעולה על גדותיו – ואז יוצא ה"מאד", המקיף החוזר, ולפי הפירוש השלישי שלו ה"מאד" הזה, ה"הוא" ב"אור אין סוף ברוך הוא", עולה לרדל"א.

לפי שני הפירושים הראשונים ה"הוא" למטה מ"אור אין סוף ברוך", אבל לפי הפירוש השלישי הוא עולה מעל שניהם – עולה לעצמות. רדל"א הוא "ריש גלי", אין בו נגיעה למה שתחתיו. אנחנו מסבירים תמיד שרדל"א הוא האמונה האיתנה של היהודי, ממנה כח מסירות הנפש על תורה ומצוות, מסירות הנפש על שליחות, שהבר-מצוה יהיה שליח מסור (שליח מסור מקבל מ"אור אין סוף ברוך הוא" – חושבנא דדין כחושבנא דדין) של הרבי.

מונחים הפוכים לגמרי – אצלו "מקיף דאור חוזר" יותר גבוה מ"מקיף דאור ישר", אבל בכל כתבי האריז"ל הפשט הפוך – שמקיף הישר הוא המקיף הרחוק והמקיף החוזר הוא המקיף הקרוב שיוצא מהפנימי. הדוגמה לשני המקיפים היא שני המקיפים שאנחנו לובשים – בר מצוה מתחיל ללבוש כובע מעל הכפה. בלשון האריז"ל הכובע הוא המקיף הישר, המקיף הרחוק, "הארה רבה" כפי שכתוב כאן. אבל הכפה היתה בתוך הראש, והיתה יותר מדי בשביל הראש לתפוס, "לית כל מוחא סביל דא" – כמו השכלה גדולה, שמצד אחד אתה תופס, אבל יותר מדי בשביל הכלים שלך – וחלק ממנו, מה שיותר מדי, יוצא ונשאר כמקיף חוזר, הכפה, הקאפל, הירמולקא, היתה בתוך הראש ויצאה מהשערות. רבי לויק אומר שזהו סוד המלה "מאד". אחר כך הוא אומר שהאור המקיף הראשון, "הארה רבה", בא מ"אור אין סוף"; האור הפנימי, "והשפעה עצומה", מ"ברוך"; והמקיף דאור חוזר, "מאד", הוא ה"הוא" – "הארה רבה והשפעה עצומה מאד, מאור אין סוף ברוך הוא". זה בקיצור.

אחר כך הוא מתרגם ממש לאותיות של קבלה, ואומר שלשה פירושים: לשני הראשונים פשוט, ש"הארה רבה" היא גלגלתא דאריך שיש בו חסד דעתיק ו"השפעה עצומה" היא חכמה סתימאה דאריך שיש בה גבורה דעתיק – מקור כל המקיפים ומקור כל הפנימיים – אבל מהו ה"מאד"? פירוש ראשון שהוא קרומא דאוריא. פירוש שני שהוא בינה דאריך. בראש של אריך יש חכמה, אבל הבינה בגרון שלו והדעת שלו "בין כתפין" – אריך הוא לא כמו בן אדם, שאצלו כל המוחין בראש (ואכן כך הוא אצל זעיר אנפין, אבל לא כן אצל אריך אנפין. משה רבינו הוא בחינת "לא כן עבדי משה", הוא משרש אריך שאינו

"נתן תתן" אפילו מאה פעמים – "מאה פעמים" כבר לא מטבע הרחמנות שלו, אלא עבודה. כתוב שתורה היא נס ביחס למצוות, מדרגה אחרת. אותו דבר שהוא "מאה פעמים" במצוות, בתורה הוא "מאה פעמים ואחת". שוב, הכל כדי להגיע למדרגת "מאד", שעם הדעת תגיע לגילוי ניצוץ המשיח שבך.

"נתן תתן" (חסר) ו"נתון תתן" (מלא)

יש בלשון אדמו"ר הזקן דבר מענין, שכותב "נתן תתן" בכתיב חסר. כלל גדול בתניא שעל אף שאדמו"ר הזקן מדייק בכל אות בתניא, כשכותב פסוק שבתורה מופיע בכתיב חסר בתניא מביא בכתיב מלא. אבל דוקא כאן יש דוגמה הפוכה, שבתורה כתוב "נתון תתן", מלא, ואדמו"ר הזקן כותב חסר. הבטוי "נתון תתן" חוזר ג פעמים בתורה. בשתי הפעמים הראשונות כתוב "נתן", חסר, מתאים לכללי התורה שבכתב, אבל דווקא בצדקה כתוב "נתון" עם ו והמקובלים מדייקים אותה. אך אדמו"ר הזקן כותב בלי ו, "נתן תתן" ("נתן תתן" = 1350 = 30 פעמים מאד – בכל מאדך". הר"ת = 450, י"פ מאד, ואילו האוס"ת = 900, כ"פ מאד, יחס של "שלם וחצי". הערך הממוצע של כל אות = 225, יה ברבוע = ה"פ מה-מאד).

איך נסביר? אפשר לומר שאדמו"ר הזקן רוצה לכלול בתוך ה"נתן תתן" של הצדקה את הפעמיים הראשונות.

מה הן הפעמיים הראשונות? "וידר ישראל נדר להוי" ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם" – במלחמת "הכנעני מלך ערד", שהוא עמלק. שיך לחומש של היום, מצות מחית עמלק. הפעם השניה היא "כן בנות צלפחד דברות נתן תתן להן אחזת נחלה" – שצריך לתת לבנות צלפחד אחוזת נחלה בארץ ישראל. האחרון

חלוקה בין "הארה רבה והשפעה עצומה"

"מאד" בתניא

פלא שהוא לא כותב: פשיטא שהביטוי "הארה רבה והשפעה עצומה מאד" לא מופיע במקום נוסף בתניא. הביטוי המלא הוא בתחלת האגרת, אבל בחת"ת של היום, סיום האגרת, מסביר אדמו"ר הזקן על "מעשה הצדקה" – עשית צדקה מצד הטבע הטוב שלי, שאני רחמן – שממשיך מלמעלה "הארה רבה והשפעה עצומה", ואחר כך כשמדבר על "עבודת הצדקה", שמעל ומעבר, "השקט ובטח עד עולם", לא סתם "שלום", הוא אומר "מאד מאד".

אם כן, רואים שאדמו"ר הזקן עצמו מחלק בין "הארה רבה והשפעה עצומה" ל"מאד". בתחלה כתב הכל יחד – ואז הייתי אומר שאולי אין כלל שלשה דברים – אבל הראיה לפירוש ר' לויק הוא מסוף האגרת. ה"מאד", בו אנחנו מברכים את הבר מצוה, הוא שיזכה ל"עבודת הצדקה".

גילוי ה"מאד" בתורה ובצדקה

מה מקביל בלימוד תורה ל"עבודת הצדקה"? לא יודע אם משהו ממפרשי התניא אומר, אבל פשוט מאד – מה שכתוב בח"א של תניא, "השונה פרקו מאה פעמים ואחת". כשמדבר על "עבודת הצדקה" הוא מביא את הלשון "נתן תתן" אפילו מאה פעמים וכו', והרבי מעיר שלכאורה ה"וכו" הוא מיותר, שהרי מאמר חז"ל הוא "אפילו מאה פעמים". אפשר להסביר שה"וכו" רומז – אם כי לא כתוב על צדקה "מאה פעמים ואחת", כמו שכתוב על תורה – למה שאחרי ה"מאה פעמים". בכלל, זהו הבדל בין תורה למצוות – בתורה ה"מאה פעמים" היינו ההרגל, ה"מעשה", וה"עבודה" היא ה"מאה פעמים ואחת". אבל בצדקה הוא כותב בפירוש שה"עבודה" נקראת

¹ שם כו, ז.

² דברים טו, י.

³ במדבר כא, ב.

פשוטים, אז הוא הצליח לזכור את שלשת דיבורי המתחיל ויצא מזה ניגון (ששרים עד היום הזה ועדי עד) מהנקודה הפנימית שבלב (שהוא העיקר). המשיכו לנגן.

ב. רבי אליעזר ורבי יהושע

נראה משהו שלמדנו בפרקי אבות היום :

ממשיכו העיקרי של רבי יוחנן בן זכאי

לרבן יוחנן בן זכאי היו חמשה תלמידים, שהם רבי אליעזר בן הורקנוס, רבי יהושע בן חנניא, רבי יוסי הכהן, רבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך. הוא מונה במשנה את שבחו של כל אחד, ואחר כך אומר ש"אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ואליעזר בן הורקנוס בכף השניה מכריע את כולם אבא שאול אומר משמו וכו'". משמע מכאן שיש מחלוקת מי הגדול בין תלמידיו – רבי אליעזר בן הורקנוס (שמונה אותו ראשון) או רבי אלעזר בן ערך (שמונה אותו אחרון) – מחלוקת אם העיקר הראשון, "הכל הולך אחר הפתיחה", או העיקר האחרון, "הכל הולך אחר החתום". אבל אליבא דאמת, מי היה החכם העיקרי בדור שאחרי רבן יוחנן בן זכאי? מי התלמיד העיקרי בין החמשה שהלכה כמותו? רבי אליעזר בן הורקנוס הוא שמותי, אין הלכה כמותו, ורבי אלעזר בן

בחומש הוא "נתון תתן" של פרשת ראה, מצות הצדקה, "אפילו מאה פעמים". לכאורה בשתי הפעמים הראשונות לא שייך לדרוש "אפילו מאה פעמים", אלא אם כן צריך להלחם עם עמלק אפילו מאה פעמים וגם לדאוג לירושה של כל יהודי בארץ ישראל "אפילו מאה פעמים" (יש כאלה שעוברים דירה אפילו מאה פעמים – שכל פעם תהיה נחלה בארץ ישראל...). בכל אופן הווארט, הרהור שלי, שבזכות הצדקה נזכה למחית עמלק וגם לנחלה בארץ ישראל. ה"נתון תתן" העיקרי, שהוא "מאד מאד", מקיף דאור חוזר שחוזר עד רדל"א – סוד הכפה – הוא במצות הצדקה ("מעשין על הצדקה, סוד הכפה לשון כפיה, הבא לידי בטי בעיקר ב"עבודת הצדקה" מעל לטבע שלו). לחיים לחיים, מזל טוב.

נגון "תקעו בחדש"

אחרי הרבה ניגונים נגנו "תקעו בחדש, בחדש השביעי, שובה ישראל". הקביעות של השנה בה חברו את הנגון היתה שלשה ימים רצוף – שני ימי ר"ה ושבת שובה, כמו השנה – ואחרי שחסיד חזר משלשת הימים הוא זכר את שלשת דיבורי המתחיל, ביום הראשון "תקעו בחדש", ביום השני "בחדש השביעי" ובשבת שובה שהיתה צמודה "שובה ישראל". נכראה מחסידי הרבי המהר"ש, שהיו יהודים

מחלצין. עם ה"פ רבי = 4284, המספר הראשון שהוא כפולת רחל וגם לאה – יחוד אותיות הדבור ואותיות המחשבה (סוד "מי זאת עולה מן המדבר", כידוע מהבעל שם טוב), יחוד תורת הנגלה ותורת הנסתר. רחל לאה = 274 = הוי אברהם (סוד "למען הביא הוי על אברהם" כנודע) = ב"פ 137, קבלה כו'.
¹ ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.
² ברכות יב, א.
³ שבת קל, ב; נדה ז, ב.

¹ * הערת העורך: ב"מ לפרק זה נעזרתי בספר תולדות תנאים ואמוראים (להלן: תת"ו).

אבות פ"ב מ"ח.

¹ חמשת תלמידי רבי"ז הם סוד אות ה-ה שנוספה לאברהם אבינו בבית מילה – "התהלך לפני והיה תמים": אליעזר בן הורקנוס יהושע בן חנניא יוסי הכהן שמעון בן נתנאל אלעזר בן ערך = 3224 = אחד פעמים אברהם – "אחד היה אברהם" כי אחד קראתיו. והיינו שקרא רבי"ז על רבי אלעזר תלמידו כשדרש במעשה מרכבה וירדו מלאכי השרת וכו' אשרין אברהם אבינו שיצא זה

"אחליפו דוכתייהו" בין רבי יהושע ורבי אליעזר

מה שתפס את העיץ הוא שרבי יוחנן בן זכאי שאל אותם "איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם" ושני הראשונים הם רבי אליעזר שאומר עין טובה ורבי יהושע אומר תָּבַר טוב, ואחר כך שואל מה הדרך הרעה להתרחק ממנה והם אומרים אותו דבר, עין רעה וחבר רע. אחר כך כל אחד מהתלמידים אמר שלשה דברים. מה אומר רבי אליעזר דבר ראשון? "יהיה כבוד חברך חביב עליך כשלך" ורבי יהושע אומר "עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאים את האדם מן העולם" – "אחליפו דוכתייהו" לגמרי. לא ראיתי, מסתמא מישהו מציין זאת. יש כאן ממש התכללות, סימן שהם חברים טובים. יש מי שכותב, שמכאן רואים שריב"ז החזיק מרבי אלעזר בן ערך יותר מכולם (כפי השמועה של אבא שאול) – "רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם". גם קצת פלא, קודם הוא אומר שרבי אליעזר בן הורקנוס יותר מכולם, ורק אבא שאול אומר משמו שרבי אלעזר בן ערך הוא הגדול, ובסוף רואים שמחזיק יותר ממנו. בכל אופן, שני העיקריים בדור הבא הם רבי אליעזר ורבי יהושע, וביניהם כאן רואים התכללות. יש מי שאומר שעיקר הענין של רבי יהושע בן חנניה היה חברות – כמו שרואים כאן. נברך גם את הבר מצוה שיהיו לו חברים טובים. "שכן טוב" עדיין לא שייך לנערים, אבל רבי יהושע – כמה שרבי אלעזר בן ערך כולל הכל ב"לב טוב", מי שממשיך את המסורת הוא רבי יהושע שאומר "חבר טוב". השיטה שלו שהכל מתחיל מחבר – חבר טוב בישיבה.

רבי אליעזר, רבי יהושע ורבן גמליאל

למה השבח של רבי יהושע הוא "אשרי יולדתו"? מה הפשט? למה לשבח את אמא שלו? [היתה מביאה אותו לבית המדרש.] יש שתי

ערך בכלל סיפור מה קרה איתו, הוא ודאי לא העיקר בדור הבא. שני החכמים האלה, שהם הגדולים בעיני רבם רבן יוחנן בן זכאי לפי שתי הדעות, אינם פוסקי הלכה בדור הבא. מי גדול הדור אחרי רבי יוחנן בן זכאי? רבי יהושע בן חנניה, שהוא "רבי יהושע" סתם במשנה – בר הפלוגתא של רבי אליעזר בן הורקנוס, והלכה כמותו. רבי אליעזר בן הורקנוס הוא בית שמאי – כאחד מפירושי שמותי, וגם לפי הפירוש השני הוא נוטה לשמאל, להחמיר – ורבי יהושע בן חנניה, רבי יהושע סתם, הוא בית הלל, הוא מקל והלכה כמותו, וללא שום ספק הוא גדול הדור אחרי רבי יוחנן בן זכאי. בשתי הדעות לא מייחדים אותו בכלל מבין חמשת התלמידים. [רבי אליעזר היה יותר גדול, רק נכשל.] כמו שבית שמאי היו יותר חריפים, אבל יש דברים ברבי יהושע שאין באף אחד – גדול בתורה, בחכמה וביראה. גם בתור חכם הדור, הוא התווכח עם סבי דבי אתונא בתור "חכימא דיהודאי". אולי רבי אליעזר היה הכי חכם בתורה בדור, אבל הלכה לא כמותו מאיזה טעם שיהיה, אבל הכי חכם בדור הוא רבי יהושע ללא כל ספק, גדול בתורה, גדול ביראה וגדול בחכמה.

[מעתיק השמועה הוא רבן גמליאל.] מחלוקת, יש שתי שושלות – יש צאצאי הלל, שגם רבן יוחנן בן זכאי אינו מהם, אבל העיקר הוא השושלת עם תלמידי הלל, רבן יוחנן בן זכאי ורבי יהושע. אחר כך רבי עקיבא וחמשת תלמידיו – רבי עקיבא הוא תלמיד של רבי אליעזר ורבי יהושע, אבל כגדול הדור הוא ממשיך של רבי יהושע.

שוב, קצת פלא שהוא לא מודגש בפרקי אבות כמו הראשון והאחרון מבין תלמידי ריב"ז. עד כאן רקע.

^א בכורות ה, ב.

^ב

^ב ראה שבת קמז, ב.

^ב על אודותיו ראה שיעור י"ב אלול ע"ז.

שנה בפקיעין יביא משיח – הוא הלך לשם בהתחלה – אבל היתה שם מכת זאביים והערכים אמרו שהיא בגללו וגרשו אותו. אני ואמא באנו לפקיעין – רצינו לגור שם. היה לפני שיוסי נולד אוֹאָחָרִי? [הרבנית: ודאי שאֹחָרִי].

ג. "שמחה בטהרתה"

ה

[מה עם איזה ווארט על בעל היארצייט?] ו
באמת נאמר משהו על בעל ההילולא של היום, הרבי ר' בונים, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

רבי דוד מלעלוב והרבי ר' שמחה בונים

שימי חזר שיחה לבילי שבת על שמחה בטהרתה – שיחה משבת פרשת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. כל השבוע עולה בשבת. הרבי דבר על "שמחה בטהרתה" – לא רק בקיום המצוות, אלא שמחה בטהרתה. הדבי רוצה לכלול את כל הצדיקים ביחד. הוא לא אומר זאת בפירושו, אבל במה שהוא אומר הוא מכוון לחבר את כל הנשמות של כל הצדיקים. בשבוע הזה, יומיים לפני י"ד אלול, י"ב אלול הוא ההילולא של רבי שמחה בונים מפשיסחא, ויש לומר שלכן הרבי דבר על שמחה בטהרתה.

[בגלל השם שלו?] לא רק השם שלו. ידוע ש"היהודי הקדוש", הרבי של רבי בונים, הסתלק בחיי רבו החוזה – כי הוא התחיל להנהיג והיה שם לשון הרע, ובגלל קפידת החוזה הוא הסתלק בחייו. הוא לא ידע שהוא הסתלק – סיפור שדברנו עליו – והחוזה מלובלין מסר את הנפש להביא את הגאולה בשמחת תורה תקע"ד, שלאחר מכן (יש

שמועות – גם כשהיתה בהריון ירבה בבית המדרש כדי שהוא ישמע דברי תורה, וגם אחרי ששהוא נולד היא הביאה אותו בעריסה לבית המדרש שישמע קול תורה. לכן "אשרי יולדתו". רבי אליעזר היה בעל תשובה ורבי יהושע היה קדוש מרחם. ה'רומן' כאן היה בין שלשה – רבי אליעזר ורבן גמליאל היו גיסים, ורבי יהושע היה צריך לבוא במקלו ותרמילו לפני רבן גמליאל. בגלל שרבן גמליאל ציער את רבי יהושע, שהיה יותר גדול ממנו, העבירו אותו מהנשיאות. רבי יהושע פעל גם להרחיק את רבי אליעזר וגם את רבן גמליאל. אותו תנא שקשור לבית הלל, הכי אוהב את כולם והכי חבר של כולם...

רבי יהושע היה לוי, מהמשוררים בבית המקדש, והוא האריך ימים וחי כששים שנה אחרי חורבן הבית. קודם נפטר רבן גמליאל (מהתחנן של רבי אליעזר) ואחר כך רבי אליעזר, ורבי יהושע האריך ימים. הבריונים רצו להרוג את רבן יוחנן בן זכאי, ומי שהצילו אותו היו רבי אליעזר ורבי יהושע.

כ

[היה עוד קצת דיון. דברו על רבי עקיבא תלמידו שגם הוא בעל תשובה].

אחרי שרבן גמליאל נפטר רבי יהושע הקפיד שלא מינו אותו במקומו, אז הוא הלך לפקיעין. יש מסורת בחסידות שמשם יבוא משיח. [למה לא מינו אותו?] כי היה שם סיפור שהוא רצה לבטל ולשנות כמה תקנות של רבן גמליאל, ומישהו הקפיד עליו, 'בחייו לא בטלת ועכשיו כשהוא מת אתה רוצה לבטל תקנותיו? לא נקבל ממך'. אז הוא הלך. רבי מענדלי ויטבסקער אמר שאם יהיה

¹ ר"ה פ"ב מ"ט.

כ

² רש"י אבות פ"ב מ"ח.

¹ ברכות כז, ב.

כ

³ ירושלמי יבמות סוף פ"א.

^ה ב"מ נט, ב.

¹ ריש פרקי דרבי אליעזר ל"ב"ד (ראה תת"ו ח"א בערכו, וש"נ).

^ו גיטין נו, א.

כ

^ה אשתו של רבי אליעזר היא "אמא שלום", ראה שבת

^ל ראה סנהדרין כב, ב.

באמא. אמא, בינה בקבלה, היא גם שמחה וגם טהרה. קדושה היא אבא וטהרה היא אמא. אדמו"ר הזקן כותב בתניא בפרק כו שלב טהור הוא לב שמח – טהרה היא שמחה, כי היא אמא. כך אפשר לדרוש גם את השם בונים – לשון בינה.

שמחה ובונים וטהרה – שמחה בטהרה ובונים – הכל הולך יחד. בדרך כלל בעולם אומרים "הרבי ר' בונים", אבל שמו הוא שמחה – "שמחה שמו והוא ימשיך שמחה בעולם", כן תהיה לנו, שזו בחינת משיח.

לחיים לחיים, שלום-בער, שתזכה לשמחה בטהרה.

[העירו שגם המגיד מקודניץ נפטר בערב סוכות באותה שנה.] הוא היה בקשר עם אדמו"ר הזקן – הם עבדו יחד על הסידור.

הרבי ר' בונים אמר הרבה דברים על משיח. דבר אחד – שהוא יכול להביא את המשיח, אבל לא עושה זאת כדי לא לבייש את שאר הצדיקים הגדולים של אותו דור. אם ישבו כולם יחד ליד השלחן, ומשיח ישב בראש השלחן, וישאלו מי הביא אותך – המשיח יצביע עלי ואז אבייש את כל הזקנים, את האפטער-רב וכו', ולא כדאי. בהזדמנות אחרת הוא אמר שמשיח יכול להיות א פויער – יכול להיות אכר גס – אבל העיקר שיבוא. לחיים לחיים, שיהיה שמח מאד אצל הרבי, שתקבל הרבה פנימיות.

שיחה של הרבי עם הערה שגדולי ישראל מסרו את הנפש להביא את המשיח, ויש אומרים גם החוזה מלובלין). החוזה רמז שהוא נפל מהחלון כי לא ידע שהיהודי הסתלק – בסוכות של אותה שנה.

היו שני תלמידים שהסתלקו מאותה קפידא – "היהודי הקדוש" ורבי דוד מלעלוב. רבי דוד מלעלוב נפטר קודם, ולפני שנפטר בקש שיביאו לו את הגביע שלו לרבו החוזה לקדש בו – וכאשר קדש עליו החל לצעוק, שלא ידע על גדולתו ובגלל הקפידא שלו הסתלק. בכל אופן, הוא לא ידע שהיהודי נפטר באותה שנה ואחר כך היה שנה שלמה במטה – עד שנפטר בתשעה באב. כל השנה הוא היה בצלילות הדעת, ותוך השנה הזו ספרו לו שאחרי הסתלקות היהודי הקדוש הרבי ר' בונים – שגם היה תלמידו – החל להנהיג, כאילו ירש את ההנהגה מהיהודי הקדוש. היו אלה אותם מספרי לשון הרע, שהתכוונו שיקפיד עליו. כשהוא שמע זאת הוא, במקום להקפיד עליו כמו שהקפיד על הקודמים, הוא אמר "שמחה שמו והוא ימשיך שמחה לעולם" – אלה המלים שלו, שמחה שמו והוא ימשיך שמחה בטהרה בעולם. לכן, מאד מתאים שבשבת הרבי דבר על "שמחה בטהרה".

שמחה ובניה – שמחה בונים

למה שמחה וטהרה קשורות זו לזו? מה הקשר? למה לא אומרים 'שמחה בקדושתה'? שניהם